

περισσότεροι πορεύονται εἰς αὐτήν, ἐκεῖ καὶ στάθμη ὑψηλοτέρα ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Πολλοὺς ὠφέλησας, ἀλλ' ἀπέφυγες κατ' ἄνθρωπον νὰ βλάψης. Μαθηταὶ σου εὖρον πολῦτιμον εἰς τὸ πρόσωπόν σου συμπαράστασιν καὶ ἐνθάρρυνσιν, οὗτοι δὲ ἐδείχθησαν ὄχι μόνον οἱ πρὸς σὲ οἰκείωθέντες, ἀλλὰ πάντες οἱ κατὰ λόγον παιδείας ἄξιοι καὶ ἤθους νέοι τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων θεράποντες.

Ἐπίστευσας εἰς τὰ γράμματα ταῦτα καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἐπίστευσας εἰλικρινῶς καὶ πηγαίως σὺ ὁ ἐπὶ μήκιστον ἐν τῇ ξένῃ διατρίψας εἰς τὴν ἐνσαρκοῦσαν τὰ δύο ταῦτα ἀρρήκτως καὶ ἐναρμονίως ἠνωμένα, ἐπίστευσας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ πίστις σου αὕτη ἐστάθη μόνη καὶ μόνιμος ἀδιαλλαξία εἰς τὸν ἄλλως ἥπιον καὶ συμβιβαστικὸν βίον σου.

Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας πλεῖστα τῶν μελῶν ὑπῆρξαν μαθηταὶ σου, ἀληθῶς εὐγνώμων δι' ὅσα ἐπετέλεσας καὶ συναισθανομένη βαθέως πόσον δυσαναπλήρωτον κενὸν δημιουργεῖ ἢ ἀπώλειά σου, ὑποκλίνεται εὐλαβῶς πρὸ τῆς τιμίας σοροῦ σου καὶ πλήρης ὀδύνης σοῦ ἀπευθύνει τὸ ὕστατον χαῖρε, ἀλησμόνητε καὶ πολυτίμητε Διδάσκαλε.

Ἐπικήδειος λόγος τοῦ κ. Γ. Θ. Ζώρα, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας, Ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου «Παρνασσός».

Σεβαστὲ πρόεδρε καὶ ἀγαπητὲ συνάδελφε.

Θλιβερά καὶ ἀδόκητος ἔφθασεν ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου. Τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως διὰ τὸ μοιραῖον ταξίδι σου, μετὰ ἰδιαιτέρας ζωτικότητος διέγραφες — κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην συνεδρίαν τοῦ Συλλόγου Παρνασσός — τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀναπτυχθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσεχοῦς τριετίας. Πρόγραμμα πλούσιον καὶ βαρὺ. Ἀλλ' ὁ μόχθος δὲν σὲ ἐφόβιζεν.

Ἡτύχησες νὰ εἶσαι ὁ πρόεδρος τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Συλλόγου καί, ὑπερήφανος διὰ τὸ συντελεσθὲν μέχρι τοῦδε ἔργον, ἐτόνιζες ὅτι ἦτο χρέος μας νὰ συνεχίσωμεν καί, εἰ δυνατόν, νὰ διευρύνωμεν τὴν καρποφόρον δρᾶσιν τῶν προκατόχων. Ἐπρογραμματίζεις γενικὴν ἀναδιοργάνωσιν, κτηριακὴν καὶ πνευματικὴν. Τὸ πρόγραμμά σου δὲν θὰ δυνηθῆς νὰ θέσης εἰς ἐφαρμογὴν ὁ ἴδιος, θὰ ἀποτελέσῃ ὅμως μέλημα τῶν ἀμέσων συνεργατῶν νὰ ὀλοκληρώσουν τὸ ἔργον σου.

Μᾶς ἐχαιρέτισες ὅπως πάντα αἰσιόδοξος, ἡσυχος, γαλήνιος. Καὶ μᾶς ἠδχήθης «καλὴν ἀντάμωσιν». Καὶ ἰδοὺ ὅτι σὲ ἀνταμώνομεν τώρα, ὅμως μόνον διὰ νὰ κλαύσωμεν ἐπὶ τῆς σοροῦ σου.

Ἡσυχος καὶ γαλήνιος ὁ θάνατος, ὅπως καὶ ἡ ζωὴ σου. Εἶχον τὴν

εὐκαιρίαν ἐπὶ δεκαετηρίδας νὰ συνεργασθῶ μαζί σου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κατ' ἀρχάς, εἰς τὸν Παρνασσὸν βραδύτερον. Ἐκ τῆς συχνῆς αὐτῆς ἀναστροφῆς καὶ ἐγὼ — καὶ ὅλοι οἱ συνεργάται σου — πολλὰ ὠφελήθημεν ἐπιστημονικῶς, ἀλλὰ κυρίως ψυχικῶς. Διότι μᾶς ἐδίδαξες τὸ σπουδαιότερον δίδαγμα: τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν καλωσύνην. Τὴν καλωσύνην, ἡ ὁποία σὲ ἐχαρακτήριζεν εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς μακρᾶς ζωῆς σου.

Σὲ ἐνθυμούμεθα πάντοτε γαλήνιον, ἡρεμον, συμβιβαστικόν. Ἡ παρουσία σου μᾶς ἐγέννα αἶσθημα ἀσφαλείας. Ἐγνωρίζομεν ὅτι εἰς κάθε δύσκολον στιγμήν, εἰς κάθε δραματικὴν περίπτωσιν, ἡ ἐπέμβασίς σου, ὁ πειστικὸς καὶ μειλίχιος λόγος σου ἤρκει ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην.

Εἶχες κατορθώσει νὰ μετατρέπῃς τὴν ἀντίθεσιν εἰς συζήτησιν, τὴν διάστασιν εἰς φιλίαν, τὴν ἄγονον γνῶσιν εἰς γόνιμον σοφίαν, τὴν ἔχθραν εἰς ἀγάπην. Ἀληθῶς σπανία καὶ πολύτιμος ἀρετὴ, δεῖγμα ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ὀριμότητος, καὶ μαρτυρία τῆς ἠθικῆς ἐκείνης ἀνωτερότητος, ἡ ὁποία διακρίνει μόνον τὰ μεγάλα πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἐπέτυχον νὰ καταστήσουν τὴν μελέτην καὶ τὸν θησαυρὸν τῆς παιδείας κανόνα ζωῆς καὶ πραγματικὸν βίωμα.

Συντηρητικὸς καὶ προοδευτικὸς ταυτοχρόνως, ἢ μᾶλλον προοδευτικὸς εἰς τὰς συντηρητικὰς πεποιθήσεις, ἐγνωρίζεις νὰ φυλάττῃς τὴν παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ σέβῃς κάθε νέαν ἀναζήτησιν, τὴν ὁποίαν ἐπέβάλλον αἱ νέα συνθήκαι ζωῆς καὶ αἱ ἀπαιτήσεις μιᾶς συνεχῶς ἐξελισσομένης κοινωνίας.

Αὐστηρὸς μὲ τὸν ἑαυτὸν σου, ἦσο πάντοτε ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἄλλους, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς νέους, τοὺς ὁποίους ἦσο πρόθυμος νὰ βοηθῇς ἔργῳ καὶ λόγῳ.

Εἶχες τὸ προνόμιον ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ὅλην νὰ διδάξῃς ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἔδρας τὴν νεολαίαν, οὐχὶ δὲ μόνον τῆς πατρίδος σου. Τὸ πλούσιον συγγραφικὸν ἔργον σου — εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ εἰς ξένας γλώσσας — καὶ ὁ διδακτικὸς λόγος σου διεμόρφωσαν γενεὰς νέων ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι σήμερον, ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐνώνουν τὸν πόνον των ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ σου, καὶ τὰς θερμὰς εὐχὰς των ὅπως, καὶ μετὰ θάνατον, εὖρης τὴν ἡσυχίαν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀγάπην ἐκείνην, ἥτις ἦτο μοναδικὸς γνώμων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μακρᾶς καὶ γονίμου ὑπάρξεώς σου.

Ἐγὼ δέ, ἐκ μέρους τῆς Ἐφορείας καὶ ὄλων τῶν μελῶν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσός, καταθέτων στέφανον ἐκ δάφνης, σοῦ ἀπευθύνω τὸν ὕστατον χαιρετισμόν: Αἰωνία σου ἡ μνήμη.